Rättsfallssamlingen

TRIBUNALENS DOM (fjärde avdelningen)

den 16 september 2013*

”Konkurrens — Konkurrensbegränsande samverkan — De belgiska, tyska, franska, italienska, nederländska och österrikiska marknaderna för badrumsutrustning — Beslut i vilket en överträdelse av artikel 101 FEUF och artikel 53 i EES-avtalet konstateras — Samordning av prishöjningar och utbyte av känslig affärsinformation — En enda överträdelse”

I mål T-378/10,

Masco Corp., Taylor, Michigan (Förenta staterna),

Hansgrohe AG, Schiltach (Tyskland),

Hansgrohe Deutschland Vertriebs GmbH, Schiltach,

Hansgrohe Handelsgesellschaft mbH, Wiener Neudorf (Österrike),

Hansgrohe SA/NV, Bryssel (Belgien),

Hansgrohe BV, Westknollendam (Nederländerna),

Hansgrohe SARL, Antony (Frankrike),

Hansgrohe SRL, Villanova d’Asti (Italien),

Hüppe GmbH, Bad Zwischenahn (Tyskland),

Hüppe Ges.mbH, Laxenburg (Österrike),

Hüppe Belgium SA, Woluwé Saint-Étienne (Belgien),

Hüppe BV, Alblasserdam (Nederländerna),

företrädda av advokaterna D. Schroeder och S. Heinz samt av J. Temple Lang, solicitor,

klagande,

mot

Europeiska kommissionen, företrädd av F. Castillo de la Torre och F. Ronkes Agerbeek, båda i egenskap av ombud, biträdda av B. Kennelly, barrister,

svarande,

* Rättegångsspråk: engelska.

angående talan om delvis ogiltigförklaring av artikel 1 i kommissionens beslut K(2010) 4185 slutlig av den 23 juni 2010 om ett förfarande enligt artikel 101 FEUF och artikel 53 i EES-avtalet (ärende COMP/39.092 – Badrumsutrustning), i den mån kommissionen däri slog fast att sökandena hade deltagit i en enda och komplex överträdelse inom badrumsutrustningsbranschen,

meddelar

TRIBUNALEN (fjärde avdelningen),

sammansatt av ordföranden I. Pelikánová samt domarna K. Jürimäe (referent) och M. van der Woude,

justitiesekreterare: handläggaren N. Rosner,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 28 februari 2012,

följande

Dom

Bakgrund till tvisten

1 Genom beslut K(2010) 4185 slutlig av den 23 juni 2010 om ett förfarande enligt artikel 101 i FEUF och artikel 53 i EES-avtalet (ärende COMP/39.092 – Badrumsutrustning) (nedan kallat det angripna beslutet) konstaterade Europeiska kommissionen att det skett en överträdelse av artikel 101 FEUF och artikel 53 i avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) rörande badrumsutrustning. Enligt kommissionen hade 17 företag deltagit i överträdelsen, under olika perioder från den 16 oktober 1992 till den 9 november 2004, vilken bestått i ett antal konkurrensbegränsande överenskommelser eller samordnade förfaranden i Belgien, Tyskland, Frankrike, Italien, Nederländerna och Österrike (skälen 2 och 3 samt artikel 1 i det angripna beslutet).

2 Mer specifikt angav kommissionen i det angripna beslutet att den konstaterade överträdelsen bestod i för det första samordning mellan dessa badrumsutrustningstillverkare av årliga prishöjningar och andra aspekter av prissättningen, vid regelbundna möten inom nationella branschorganisationer, för det andra fastställande eller samordning av priser med anledning av särskilda händelser, såsom höjda råvarupriser, införandet av euron och införandet av vägtullar, och för det tredje utlämnande och utbyte av känslig affärsinformation. Kommissionen konstaterade vidare att fastställandet av priser på området badrumsutrustning följde en årscykel. Tillverkarna fastställde sina prislistor, som sedan i allmänhet gällde i ett år och låg till grund för avtalen med grossisterna (skälen 152–163 i det angripna beslutet).

3 De produkter som det angripna beslutet avser är badrumsutrustning, tillhörande endera av följande tre produktgrupper: kranar, duschväggar med tillbehör samt sanitetsporslin (nedan kallade de tre produktgrupperna) (skälen 5 och 6 i det angripna beslutet).

4 Masco Corp., som är ett amerikanskt företag, och dess europeiska dotterbolag, däribland Hansgrohe AG, som tillverkar kranar, och Hüppe GmbH, som tillverkar duschväggar, benämns nedan tillsammans sökandena. Deras verksamhet omfattar enbart två av de tre produktgrupperna, nämligen kranar samt duschväggar och tillbehör (skäl 14 i det angripna beslutet).

5 Den 15 juli 2004 informerade sökandena kommissionen om att det förekom ett konkurrensbegränsande samarbete inom badrumsutrustningsbranschen. De ansökte om att få immunitet mot böter enligt kommissionens meddelande om immunitet mot böter och nedsättning av

böter i kartellärenden (EGT C 45, 2002, s. 3) (nedan kallat 2002 års meddelande om samarbete), eller, för det fall immunitet inte kunde beviljas, nedsättning av bötesbeloppen. Den 2 mars 2005 antog kommissionen ett beslut om villkorad immunitet mot böter i enlighet med punkterna 8 a och 15 i 2002 års meddelande om samarbete (skälen 126–128 i det angripna beslutet).

6 Den 23 juni 2010 antog kommissionen det angripna beslutet.

7 I det angripna beslutet fann kommissionen att de förfaranden som beskrivs i punkt 2 ovan ingick i en samlad plan som syftade till att begränsa konkurrensen mellan de företag som det angripna beslutet var riktat till och att de utgjorde en enda, fortlöpande överträdelse, som omfattade de tre produktgrupper som anges i punkt 3 ovan och geografiskt sträckte sig över Belgien, Tyskland, Frankrike, Italien, Nederländerna och Österrike (skälen 778 och 793 i det angripna beslutet) (nedan kallad överträdelsen). Kommissionen betonade bland annat att dessa förfaranden hade följt en återkommande modell som visat sig vara densamma i de sex medlemsstater som omfattades av kommissionens undersökning (skälen 778 och 793 i det angripna beslutet). Kommissionen påpekade vidare att det fanns nationella branschorganisationer för alla de tre produktgrupperna, vilka den kallade ”samordningsorgan”, nationella branschorganisationer med medlemmar vars verksamhet rörde minst två av de tre produktgrupperna, vilka den kallade ”sammanslutningar för flera produktgrupper”, och specialiserade organisationer med medlemmar vars verksamhet rörde en av de tre produktgrupperna (skälen 796 och 798 i det angripna beslutet). Slutligen konstaterade kommissionen att det fanns en central grupp företag som deltagit i samarbetet i olika medlemsstater och som del av samordningsorgan och sammanslutningar för flera produktgrupper (skälen 796 och 797 i det angripna beslutet).

8 Kommissionen fastställde i artikel 1 i det angripna beslutet att 17 företag, däribland sökandena, hade överträtt artikel 101 FEUF och artikel 53 i EES-avtalet under perioder som inleddes tidigast den 16 oktober 1992 och som varade som längst fram till och med den 9 november 2004, och ålades dessa sanktionsåtgärder.

9 I artikel 2.1 i det angripna beslutet angav kommissionen att den inte ålade sökandena böter.

Förfarandet och parternas yrkanden

10 Sökandena väckte förevarande talan genom ansökan som inkom till tribunalens kansli den 7 september 2010.

11 På grundval av referentens rapport beslutade tribunalen (fjärde avdelningen) att inleda det muntliga förfarandet.

12 Parterna utvecklade sin talan och svarade på tribunalens muntliga frågor vid förhandlingen den 28 februari 2012.

13 Sökandena har yrkat att tribunalen ska

— ogiltigförklara artikel 1 i det angripna beslutet i den del det däri slås fast att sökandena har deltagit i en enda överträdelse inom badrumsutrustningsbranschen, och

— förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna.

14 Kommissionen har yrkat att tribunalen ska

— ogilla talan, och

— förplikta sökandena att ersätta rättegångskostnaderna.

Rättslig bedömning

15 Till stöd för sin talan har sökandena som enda grund gjort gällande att kommissionen felaktigt slagit fast att sökandena har deltagit i en fortlöpande överträdelse inom badrumsutrustningsbranschen.

16 Kommissionen har bestritt sökandenas argument.

17 Sökandena har till stöd för sin enda grund gjort gällande två huvudsakliga invändningar. Dessa avser att kommissionen har gjort fel vad gäller de villkor som gör det möjligt att slå fast att det förekommit en enda överträdelse och att företag deltagit i denna. De faktiska omständigheter som ska beaktas gör det vidare inte möjligt att i det aktuella fallet slå fast att det förekommit en enda överträdelse i vilken sökandena deltagit. Tribunalen ska mot denna bakgrund pröva dessa båda invändningar var för sig.

Den första invändningen: Fel vad gäller fastställande av villkoren för att kunna slå fast att det förekommit en enda överträdelse och att vissa företag deltagit i en sådan överträdelse

18 Sökandena har gjort gällande att kommissionen har gjort sig skyldig till felaktig rättstillämpning. De villkor som kommissionen använt sig av för att i det angripna beslutet slå fast att det förekommit en enda överträdelse och att företag deltagit i en sådan överträdelse avviker nämligen från de villkor som framgår av kommissionens beslutspraxis och från rättspraxis. Kommissionen har härigenom åsidosatt principerna om öppenhet, rättssäkerhet och likabehandling.

19 Kommissionen har bestritt denna argumentering.

20 Tribunalen erinrar om att artikel 101 FEUF förbjuder avtal och samordnade förfaranden mellan företag som har till syfte att begränsa konkurrensen eller har en sådan effekt och som kan påverka handeln mellan medlemsstaterna.

21 En överträdelse av artikel 101 FEUF kan följa inte bara genom enstaka avtal eller samordnade förfaranden, vilka som separata överträdelser ska bli föremål för sanktioner, utan även genom en serie handlanden eller genom ett fortlöpande beteende med följd att de olika delarna i detta bettende kan anses utgöra en enda överträdelse (se, för ett liknande resonemang, domstolens dom av den 7 januari 2004 i de förenade målen C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P och C-219/00 P, Aalborg Portland m.fl. mot kommissionen, REG 2004, s. I-123, punkt 258 och där angiven rättspraxis).

22 Det ankommer på kommissionen att när den konstaterat att en enda överträdelse ägt rum visa att avtalen eller de samordnade förfarandena ifråga avser särskilda varor, tjänster eller områden och att de ingår i en samlad plan som avsiktligt har genomförts av de berörda företagen i ett enda konkurrensbegränsande syfte (se, för ett liknande resonemang, domen i de ovan i punkt 21 nämnda förenade målen Aalborg Portland m.fl. mot kommissionen, punkterna 258 och 260, och förstainstansrättens dom av den 8 juli 2008 i mål T-54/03, Lafarge mot kommissionen, ej publicerad i rättsfallssamlingen, punkt 482).

23 Komplementära samband mellan avtalen eller de samordnade förfarandena utgör objektiva indicier för att det förekommer en samlad plan. Sådana samband förekommer när dessa avtal eller samordnade förfaranden syftar till att motverka en eller flera konsekvenser av en normalt fungerande konkurrens, och bidrar, genom sitt samspel, till att åstadkomma ett enda konkurrensbegränsande syfte. Kommissionen är skyldig att undersöka samtliga faktiska omständigheter som kan bevisa eller motbevisa nämnda samlade plan (se, för ett liknande resonemang, förstainstansrättens dom i det ovan i

punkt 22 nämnda målet Lafarge mot kommissionen, punkt 482, och tribunalens dom av den 28 april 2010 i mål T-446/05, Amann & Söhne och Cousin Filterie mot kommissionen, REU 2010, s. II-1255, punkt 92 och där angiven rättspraxis).

24 Det ankommer vidare, vad gäller konstaterandet att ett företag deltagit i en enda överträdelse, på kommissionen att visa att detta företag genom sitt eget beteende hade för avsikt att bidra till att uppnå det enda syfte som alla deltagarna eftersträvade och att det hade kännedom om de olagliga beteenden som planerades eller genomfördes av andra företag eller att visa att företaget rimligen borde ha förutsett dem och att det var berett att godta den risk som detta innebar (se, för ett likande resonemang, domen i det ovan i punkt 21 nämnda målet Aalborg Portland m.fl. mot kommissionen, punkt 83).

25 Ett företag kan således ha deltagit direkt i samtliga de konkurrensbegränsande beteenden som utgör en enda överträdelse, och kommissionen har då rätt att hålla företaget ansvarigt för samtliga dessa beteenden och följaktligen för överträdelsen i dess helhet. Ett företag kan också ha deltagit direkt endast i en del av de konkurrensbegränsande beteenden som utgör en enda överträdelse, men haft kännedom om samtliga de olagliga beteenden som planerades eller som genomfördes av andra företag i samma syfte eller rimligen kunnat förutse dem och varit berett att godta den risk som detta innebar. Även i ett sådant fall har kommissionen rätt att hålla företaget ansvarigt för samtliga dessa konkurrensbegränsande beteenden och följaktligen för överträdelsen i dess helhet.

26 Om däremot ett företag har deltagit direkt i ett eller flera av de konkurrensbegränsande beteenden som utgör en enda överträdelse, men det inte har styrkts att företaget avsåg att genom sitt eget beteende bidra till att uppnå de gemensamma mål som deltagarna eftersträvade och att det hade kännedom om de olagliga beteenden som planerades eller som genomfördes av andra företag i samma syfte eller att företaget rimligen kunde förutse dem och att det var berett att godta den risk som detta innebar, har kommissionen endast rätt att hålla företaget ansvarigt för de beteenden som det direkt deltagit i och de konkurrensbegränsande beteenden som planerades eller som genomfördes av andra kartelldeltagare i samma syfte som det aktuella företaget eftersträvade och som det styrkts att företaget kände till eller rimligen kunnat förutse och varit berett att godta risken med.

27 Vad avser villkoren för att det ska konstateras att det förekommit en enda överträdelse ska det erinras om att kommissionen i skäl 786 i det angripna beslutet och på grundval av rättspraxis angett att ”begreppet en enda överträdelse avs[åg] det fallet att flera företag har deltagit i en överträdelse som best[od] i ett fortlöpande beteende i avsikt att nå ett enda ekonomiskt mål som syfta[de] till att snedvrida konkurrensen” och att ”den omständigheten att de olika förfarandena uppvisa[de] synergieffekter och komplettera[de] varandra utg[jorde] objektiva indicier för att det förelåg en sådan plan”.

28 Kommissionen anså vidare i skäl 789 i det angripna beslutet, vad avser konstaterandet att ett företag deltagit i en enda överträdelse och med hänvisning till rättspraxis, följande:

”Enbart det förhållandet att varje deltagare i ett konkurrensbegränsande samarbete kan agera utifrån sina särskilda omständigheter innebär inte att denne kan tillskrivas ansvar för överträdelsen i sin helhet, bland annat för agerande av andra deltagare som har samma rättsstridiga syfte och samma konkurrensbegränsande effekt. Det företag som deltagit i det rättsstridiga beteendet genom handlingar som främjar det gemensamma syftet är även ansvarigt för de handlingar som gjorts av de övriga deltagarna i överträdelsen under hela den tid som detta företag deltagit i samma överträdelse. Så är fallet när det aktuella företaget kände till de övriga deltagarnas rättsstridiga beteende eller rimligen borde ha förutsett detta beteende och varit berett att ta denna risk.”

29 Mot bakgrund av de överväganden av kommissionen för vilka redogjorts i punkterna 27 och 28 ovan konstaterar tribunalen att kommissionen inte har gjort sig skyldig till felaktig rättstillämpning och inte heller åsidosatt principerna om öppenhet, rättssäkerhet och likabehandling. De villkor, som anges i

skälen 786 och 789 i det angripna beslutet, vilka ska vara uppfyllda för att en enda överträdelse ska anses föreligga och för att vissa företag ska anses ha deltagit i en sådan överträdelse är nämligen förenliga med de som följer av i punkterna 21–26 ovan angiven rättspraxis.

30 Sökandenas övriga argument påverkar inte vad som slagits fast i punkt 29 ovan.

31 För det första kan tribunalen inte godta sökandenas argument att kommissionen felaktigt gjort gällande att kvalificeringen som en enda överträdelse är beroende av huruvida företagen har haft ett gemensamt syfte. Det framgår av skäl 786 i det angripna beslutet, vilket återgetts i punkt 27 ovan, att kommissionen uttryckligen har angett att det krävs en ”samlad plan” – vilket är identiskt med en ”gemensam plan” – för att de konkurrensbegränsande förfarandena ska anses ingå i en enda överträdelse. Det är vidare visserligen riktigt att kommissionen i sitt svaromål har angett att de berörda företagen måste ha ett gemensamt syfte för att det ska föreligga en enda överträdelse, men det framgår likväl otvetydigt av såväl dupliken som av dess yttranden vid den muntliga förhandlingen att det endast kan vara fråga om en enda överträdelse om deltagarna följer en samlad plan som är resultatet av ett ”gemensamt syfte”. Följaktligen är varken kommissionens bedömning huruvida det förekommit en samlad plan i det angripna beslutet eller dess tolkning av denna bedömning i dess inlagor felaktig.

32 För det andra, kan tribunalen inte godta sökandenas argument att det för att slå fast att det förekommit en enda överträdelse krävs att fyra villkor är uppfyllda, nämligen för det första att det finns en samlad plan, för det andra ett komplementärt samband mellan avtalen och de olagliga förfarandena, för det tredje att det är samma företag som deltar och för det fjärde, att de deltagande företagen känner till att de medverkar till det gemensamma syftet. Däremot utgör den omständigheten att det är samma företag som deltar i de aktuella olagliga förfarandena endast ett indicium bland andra som kommissionen ska beakta vid bedömningen av huruvida det föreligger en samlad plan eller separata överträdelser (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovan i punkt 23 nämnda målet Amann & Söhne och Cousin Filterie mot kommissionen, punkt 99).

33 Av det anförda följer att talan inte kan vinna bifall såvitt avser den första invändningen.

Den andra invändningen: Felaktig bedömning av de faktiska omständigheterna som lett till kvalificering av överträdelsen som en enda överträdelse och till konstaterandet att sökandena deltagit i nämnda överträdelse

34 Sökandena har gjort gällande att kommissionen med stöd av de aktuella omständigheterna, tagna tillsammans, inte kan slå fast att det förekommit en enda, samlad överträdelse som sökandena deltagit i. De anser att kommissionen i förevarande fall har underlåtit att beakta en rad objektiva indicier, vilkaframgår av kommissionens beslutspraxis och av rättspraxis, och som skulle ha medfört att kommissionen hade konstaterat att de olagliga förfarandena inte utgjorde en enda överträdelse. Dessa indicier utgörs bland annat av att de tre produktgrupperna hör till skilda produktmarknader, att de varken är konnexa eller likartade, att ingen av deltagarna bedriver verksamhet inom samtliga dessa områden, att den klart övervägande delen av deltagarna endast deltagit i olagliga förfaranden avseende en av dessa produktgrupper, att de perioder som omfattas skiljer sig åt och att det saknas en central organisation eller ett sammansatt nätverk för att samordna de aktuella branschorganisationerna.

35 Kommissionen har bestritt denna argumentation.

36 Som framgår av ovan i punkt 23 angiven rättspraxis ska frågan om huruvida villkoren för en enda överträdelse är uppfyllda prövas mot bakgrund av samtliga aktuella omständigheter. Det är således lämpligt att först redogöra för kommissionens analys i det angripna beslutet, på vilken grund den

konstaterade att det förekom en enda överträdelse, i vilken sökandena hade deltagit (se punkterna 37–51 nedan), och därefter pröva huruvida sökandena visat att kommissionen härvidlag gjorde en oriktig bedömning (se punkterna 52–124 nedan).

37 Det ska inledningsvis anges att kommissionens analys i det angripna beslutet, på vilken grund den slog fast att det förekom en enda överträdelse inom badrumsutrustningsbranschen och att sökandena deltagit däri, består av två delar.

38 Kommissionen angav för det första i skälen 792 och 793 i det angripna beslutet att de olagliga förfaranden som de aktuella företagen genomfört visar att det var fråga om en enda överträdelse.

39 Kommissisonen gjorde med avseende på den aktuella enda överträdelsen, i skälen 793–795 i det angripna beslutet, följande fyra iakttagelser. För det första berörde överträdelsen de tre produktgrupperna i åtminstone sex medlemsstater, nämligen Belgien, Tyskland, Frankrike, Italien, Nederländerna och Österrike. För det andra varade överträdelsen mellan den 16 oktober 1992 och den 9 november 2004. För det tredje bestod den konstaterade överträdelsen av ett antal konkurrensbegränsande beteenden ”som visade på ett handlingsmönster i det gemensamma syftet att begränsa priskonkurrensen inom badrumsutrustningsbranschen”. För det fjärde hade en central gruppering av åtta företag bestående av Grohe Beteiligungs GmbH (nedan kallat Grohe), American Standard Inc. (nedan kallat Ideal Standard), Hansa Metallwerke AG (nedan kallat Hansa), Sanitec Europe Oy (nedan kallat Sanitec), Duscholux GmbH & Co, Duravit AG och Villeroy & Boch AG deltagit i den konstaterade överträdelsen på ett direkt, avgörande och fortlöpande sätt.

40 Kommissionen angav i skäl 796 i det angripna beslutet tio särskilda omständigheter som fick den att konstatera att det förelåg en enda överträdelse. Dessa omständigheter anges i punkterna 41–51 nedan.

41 För det första, vad gäller de företag som deltog i den enda överträdelsen, deltog den centrala grupperingen i samordnade förfaranden i hela eller delar av de sex medlemsstaterna i fråga och tillhörde ett samordningsorgan som omfattade åtminstone de tre produktgrupperna. Sökandena, Grohe, Duscholux, Villeroy & Boch, Sanitec och Hansa deltog bland annat i möten med följande samarbetsorgan: IndustrieForum Sanitär (nedan kallat IFS) i Tyskland, Arbeitskreis Sanitär Industrie (nedan kallat ASI) i Österrike och Sanitair Fabrikanten Platform (nedan kallat SFP) i Nederländerna (skälen 796 första strecksatsen och 797 samt fotnot nr 1077 i det angripna beslutet).

42 För det andra, vad gäller samordningen mellan företagen, har sammanlagt åtta sammanslutningar bestått av tillverkare inom minst två av de tre produktgrupperna. Det fanns för det första tre samarbetsorgan. Det fanns vidare sammanslutningar som omfattade flera produktgrupper i Italien, nämligen Euroitalia och Michelangelo, och i Belgien, såsom Amical du sanitaire samt koncernen Home Comfort Team (nedan kallad HCT). HCT hade försökt utsträcka sin verksamhet till att omfatta de tre produktgrupperna och omfattade redan två av dem. Det var slutligen vanligt att diskussioner som rörde flera av produktgrupperna ägde rum inom branschorganisationer, såsom vid två möten med de tyska porslinsförbunden Fachverband Sanitär-Keramische Industrie (nedan kallat FSKI) och Arbeitsgemeinschaft Sanitärarmaturenindustrie (nedan kallat AGSI), vilka hölls under åren 2002 och 2003. Vid dessa möten diskuterade deltagarna även prishöjningar på kranar. Dessutom visar bilaterala kontakter mellan olika företag att det fanns direkta samband mellan de tre produktgrupperna. En företagsledare vid Hansgrohe medgav till exempel att denne alltid försökte få information om konkurrenternas priser, och även information om industrin i dess helhet, för att kunna fatta beslut ”på ett säkrare sätt”. Kommissionen ansåg mot bakgrund av dessa möten och kontakter att berörda tillverkare fann det nödvändigt att av affärsskäl samordna sina prishöjningar i ett gemensamt system i syfte att säkerställa att den genomförda ordningen var effektiv eller konstatera att så inte var fallet (skälen 796 första strecksatsen, 798802och 813 samt fotnot nr 1104 i det angripna beslutet).

43 För det tredje, vad gäller uppbyggnaden av och distributionsformerna för de tre produktgrupperna, visar industrins funktionssätt och särskilt grossisternas roll i distributionen på tre nivåer att det finns objektiva samband mellan dem. Grossisterna, som säljer alla de tre aktuella produktgrupperna, utgör nämligen den gemensamma kundkretsen för tillverkarna av de tre produktgrupperna. Dessa tillverkare har följaktligen haft starka incitament att samordna sitt samlade beteende och sin prispolitik gentemot dessa grossister. Deltagarna i de aktuella samordnade förfarandena hade varit medvetna om att de deltog i årliga prissamordningscykler avseende samma kunder och i allmänhet enligt ett återkommande mönster, vilka syftade till att kunna ”förhandla mer effektivt med grossisterna” i de förhandlingar som ägde rum varje år. Samordningen skedde på nationell nivå, då de grossister med vilka tillverkare skulle förhandla huvudsakligen utgjordes av nationella grossister (skälen 796 tredje strecksatsen och 803–805 i det angripna beslutet).

44 För det fjärde kom kommissionen, vad gäller systemen för samordning av prishöjningar, fram till att dessa i huvudsak organiserades på samma sätt och vid samma tidpunkt i samtliga medlemsstater för samtliga tre produktgrupper. Tillverkarna av dessa produkter antog i samtliga medlemsstater ett gemensamt förfarande för att systematiskt utbyta sina beräknade prishöjningar för den kommande prisperioden, uttryckta i procent, med sina konkurrenter. Detta skedde vanligtvis innan dessa priser meddelades till kunderna och innan de trädde i kraft. Dessa utbyten skedde huvudsakligen vid organisationernas ordinarie möten under hela den tid som det konkurrensbegränsande förfarandet varade och vid vilka deltagarna meddelade varandra sina prishöjningar (skälen 806–809 i det angripna beslutet).

45 För det femte, vad gäller de konkurrensbegränsande förfaranden som kompletterade samordningen av prishöjningar, bestod dessa av att avtal slöts i samband med särskilda evenemang eller av samtidigt utbyte av känsliga affärsuppgifter på ett liknande sätt inom ramen för flera sammanslutningar i olika medlemsstater. Dessa förfaranden visar att det konkurrensbegränsande samarbetet var intensivt och stabilt. Som exempel kan nämnas att deltagarna år 2004 kom överens om att höja priserna i Belgien, Tyskland, Frankrike, Italien och Österrike efter en höjning av priserna för råmaterial. År 2002 kom deltagarna överens om tidsschemat för att införa nya priser för att beakta införandet av euron. Utbytet av känsliga uppgifter bestod huvudsakligen av utbyte av aktuella försäljningssiffror, i allmänhet i form av höjning eller sänkning uttryckt i procent i förhållande till en tidigare referensperiod. Det förekom ofta även prognoser för försäljningen under de kommande månaderna. Dessa beteenden omfattade samma medlemmar som deltog i förfarandena för fastställande av priser och organiserades i samma sammanslutningar (skälen 810–813 i det angripna beslutet).

46 För det sjätte, vad gäller gränsöverskridande band, angav kommissionen inledningsvis att diskussioner kring priser i en medlemsstat ibland lett till diskussioner om prishöjningar i andra medlemsstater. Som exempel kan nämnas att det avtal om prishöjningar avseende duschväggar som slöts av den tyska facksammanslutningen Arbeitskreis Duschabtrennungen (nedan kallad ADA) utlöste en prissamordning inom den österrikiska sammanslutningen Arbeitskreis Sanitärindustrie (nedan kallad ASI) år 2000. Marknadsvillkoren i de olika medlemsstaterna är dessutom integrerade med varandra. I Österrike gjordes till exempel år 2001 försök att samordna priser med de tyska priserna. De i Tyskland verksamma dotterbolagen till de stora företag som deltog i det konkurrensbegränsande samarbetet lämnade slutligen uppgifter om priser inte bara avseende den medlemsstat i vilken den nationella sammanslutning som organiserade mötet fanns utan även avseende övriga medlemsstater (skälen 818–823 i det angripna beslutet).

47 Den omständigheten att det förekom gränsöverskridande band samt en central prissättning hos företag verksamma i flera medlemsstater har bland annat sin förklaring i de omfattande handelsflödena mellan medlemsstaterna, som i fallet med kranar. Dessa betydande handelsflöden visar att genomförandet av konkurrensbegränsande förfaranden kunde skapa synergieffekter mellan de aktuella företagen (skälen 824–833 i det angripna beslutet).

48 För det sjunde, vad gäller företagens centrala prissättning, har de flesta av de multinationella företag som deltagit i överträdelsen tillämpat en centraliserad prissättning som kontrollerades av huvudkontoret för varje koncern. Dessa multinationella företags huvudkontor hade särskilt i uppgift att fastställa utgångspriserna, och även ange prisintervall inom vilka de nationella dotterbolagen kunde anpassa priserna i enlighet med de uppgifter de hade tillgång till avseende konkurrenterna på nationell nivå. Till exempel fick kontoret för strategisk prissättning vid Hansgrohe i uppdrag att fastställa priserna mot bakgrund av den kunskap om marknaden och de uppgifter som inhämtas från dess dotterbolag i Europeiska unionen. De små oberoende tillverkare som deltog i dessa sammanslutningars möten påverkades av det utbyte av prisinformation som skedde där (skälen 834–844 i det angripna beslutet).

49 För det åttonde, vad gäller objektiva samband mellan de tre produktgrupperna, så avsåg dessa för varje produktgrupp badrumsutrustning som Hansgrohe definierade som ”synliga” i ett badrum. Det kan även underförstått sägas föreligga objektiva samband mellan dess tre produktgrupper, eftersom samanslutningarnas möten avsåg två eller tre av dessa produktgrupper och tillverkarna hade en gemensam kundkrets. De aktuella företagen har vidare medgett att dessa tre produktgrupper kompletterar varandra, vilket visar på objektiva samband dem emellan (skälen 845 och 846 i det angripna beslutet).

50 För det nionde, vad gäller prissamordningsmekanismens stabilitet i tiden, angav kommissionen att de samordnade förfarandena i fråga fortsatte på samma sätt även sedan vissa medlemmar slutat. Kommissionen angav som exempel att Hansa år 1999 upphörde med sitt deltagande i den italienska sammanslutningen Michelangelo, som avsåg såväl kranar som porslin, och samtidigt fortsatte att delta i sammanslutningen Euroitalia, som avsåg kranar och i mindre utsträckning, porslin (skälen 801 och 847 samt fotnot nr 1176 i det angripna beslutet).

51 För det tionde, vad gäller företagsledningarnas deltagande, rörlighet och ansvar, fanns flera exempel på företrädare som gått från ett i överträdelsen delaktigt företag till ett annat eller som hade uppdrag som omfattade flera medlemsstater eller som deltagit i hemliga möten med flera sammanslutningar i flera medlemsstater. Dessa omständigheter bekräftar kommissionens slutsatser avseende att överträdelsen avsåg flera produkter och om dess geografiska omfattning. Till exempel deltog [V] från Sanitec i hemliga möten med SFP i Nederländerna samt i hemliga möten med koncernen Vitreous China Group (nedan kallad VCG) i Belgien. Han kunde därigenom informera övriga konkurrenter om de diskussioner som förts inom varje sammanslutning. [D] företrädde Ideal Standard i ASI och deltog i överläggningar som inte enbart avsåg porslin utan även kranar (skälen 848 och 849 och fotnoterna nr 1177–1180 i det angripna beslutet).

52 Kommissionen undersökte därefter huruvida de företag som det angripna beslutet riktade sig till, däribland sökandena, hade deltagit i den ifrågavarande enda överträdelsen (skäl 850 i det angripna beslutet).

53 För det första framgår det enligt kommissionen av de faktiska omständigheterna att sökandena, Grohe, Ideal Standard, Sanitec, Hansa, Villeroy & Boch, Duscholux och Duravit kände till det konkurrensbegränsande beteendet i sin helhet. De hade nämligen kännedom om, eller kunde rimligen anta, att den konstaterade överträdelsen avsåg minst de tre produktgrupperna, eftersom de som var medlemmar i minst ett samordningsorgan, även var medlemmar i flera sammanslutningar för flera produkter och var företrädda i minst tre medlemsstater och branschorganisationer genom vilka de knutit kontakter med andra företag som även de deltog i den konstaterade överträdelsen i flera medlemsstater (skäl 852 i det angripna beslutet).

54 För det andra och vad särskilt avser sökandena Grohe, Ideal Standard och Sanitec, så har samtliga dessa, genom sina nationella dotterbolag, deltagit i hemliga möten med sammanslutningar i de sex medlemsstaterna. Samtliga deltog dessutom i hemliga möten med minst ett samordningsorgan och ofta i flera sammanslutningar för flera produkter. Dessa företag har även samtliga varit inblandade i

den konstaterade överträdelsen vad avser de tre produktgrupper som de var verksamma inom. Kommissionen har preciserat att sökandena var medlemmar i IFS, ASI samt SFP och Stichting Verwarming en Sanitair (nedan kallad SVS), i Nederländerna. Dessa fyra samarbetsorgan omfattade således de tre produktgrupperna. De var även medlemmar i Euroitalia, HCT och Amicale du sanitaire, som var sammanslutningar för flera produkter och således omfattade åtminstone minst två av produktgrupperna (skäl 853 i det angripna beslutet).

55 Det är vidare mot bakgrund av kommissionens bedömningar, som de anges i punkterna 39–54 ovan, som tribunalen ska pröva huruvida kommissionen kom till en riktig slutsats när den fann att det var fråga om en enda överträdelse, något som sökandena har bestritt.

56 Det ska inledningsvis anges att sökandena visserligen, med sin enda grund, har gjort gällande att de inte deltagit i den enda överträdelsen. De har emellertid inte bestritt de faktiska omständigheter som de medgett under det administrativa förfarandet. De har vidare medgett att de överträtt artikel 101 FEUF och artikel 53 i EES-avtalet. Det är under dessa omständigheter mot bakgrund av de faktiska omständigheter som anges i det angripna beslutet och som sökandena inte har bestritt inom ramen för talan som det ska prövas huruvida kommissionen gjorde en riktig bedömning när den slog fast att sökandena hade deltagit i en enda överträdelse som omfattade de tre produktgrupperna och inte endast i två separata överträdelser omfattande de produktgrupper som tillverkas av sökandena, det vill säga kranar och duschväggar.

57 Det ska vidare och i likhet med vad kommissionen har angett i sina yttranden och som svar på frågor vid förhandlingen erinras om att kommissionen inte har något utrymme för skönsmässig bedömning när den fastställer huruvida ett olagligt förfarande ingår i enda överträdelse. Det ankommer vidare på tribunalen att utöva sin obegränsade behörighet, inte enbart med avseende på tillämpliga bestämmelser utan även på de omständigheter som gjort att kommissionen konstaterat att det, som i förevarande fall, är en enda överträdelse eller konstaterat att det inte är fråga om en enda överträdelse.

58 Tribunalen konstaterar i förevarande fall att de tio faktiska omständigheter som kommissionen har åberopat och som anges i punkterna 41–51 ovan vid en samlad bedömning leder till slutsatsen att det för det första var fråga om en enda överträdelse och för det andra att sökandena deltagit däri.

59 Vad avser kommissionens konstaterande att det är fråga om en enda överträdelse så har kommissionen funnit att den samlade plan som de aktuella företagen följde hade som enda syfte att göra det möjligt för tillverkare av de tre produktgrupperna i fråga, vilka grupper kompletterar varandra vid konstruktionen av badrum, att inom ramen för samma distributionssystem i tre nivåer samordna höjningarna av de priser som fakturerades grossisterna vilka utgjorde deras gemensamma kunder. En sådan bedömning följer av de konstateranden kommissionen gjort i skälen 793 fjärde strecksatsen i det angripna beslutet, vilket delvis angetts i punkt 39 ovan, av skäl 793 tredje strecksatsen och av skälen 803–805 i nämnda beslut, vika delvis angetts i punkt 43 ovan. Denna bedömning förstärks av kommissionens analys enligt vilken de aktuella olagliga förfarandena, i likhet med vad sökandena har medgett, inte endast under det administrativa förfarandet (se skäl 931 i det angripna beslutet och fotnot nr 934 i beslutet) utan även vid förhandlingen som svar på en fråga från tribunalen, hade till syfte att visa en gemensam front mot grossisterna – vilka hade en betydande förhandlingsstyrka – i beaktande av nödvändigheten av att vid samma tid på året tillhandahålla dessa de priser som skulle gälla för dem avseende de tre produktgrupperna.

60 Kommissionen har vidare angett flera kompletterande samband mellan de aktuella olagliga förfarandena, vilket visar att det fanns en sådan samlad plan som beskrivs i punkten ovan. De omständigheterna att de aktuella förfarandena genomförts av en icke försumbar och enhetlig grupp av företag (se skälen 796 och 797 i det angripna beslutet, vilka anförts i punkt 41 ovan), vars verksamhet avsåg två av de tre produktområdena (se skäl 801 i det angripna beslutet, vilket anförts i punkt 42 ovan) som tillhörde samma bransch och kompletterade varandra (se skäl 845 i det angripna

beslutet, vilket anförts i punkt 49 ovan) utgör nämligen objektiva indicier för genomförandet av denna samlade plan. De konkurrensbegränsande förfaranden som genomfördes av denna centrala grupp av företag ägde rum inom flera samordningsorgan och gemensamma sammanslutningar för flera produkter och hade till gemensamt syfte att få till stånd prishöjningar, såväl årligen som vid särskilda tillfällen för en eller flera av de tre produktgrupperna (se skälen 810–813 i det angripna beslut, vilka anförts i punkt 45 ovan), och deltagarna uppfattade det som om dessa behövde samordnas för att prishöjningarna skulle accepteras av deras gemensamma kunder (se skäl 813 i det angripna beslut, vilket anförts i punkt 42 ovan). Slutligen genomfördes dessa olagliga förfaranden på samma sätt och med samma frekvens (skälen 806–809 i det angripna beslutet, vilka anförts i punkt 44 ovan) av, i vissa fall, samma anställda, vilka hade till uppgift att genomföra dem för flera produktgrupper och i flera områden (se skälen 848 och 849 i det angripna beslutet, vilka anförts i punkt 51 ovan).

61 Vad gäller sökandenas deltagande i den aktuella enda överträdelsen gjorde kommissionen för det andra en riktig bedömning att eftersom sökandena tillsammans med övriga företag som blivit föremål för sanktionsåtgärder i det angripna beslutet varit medlemmar i produktsammanslutningar för flera produktgrupper (se skäl 853 i det angripna beslutet, vilket anförts i punkt 54 ovan), ska de anses åtminstone ha haft kännedom om samtliga olagliga förfaranden för de tre produktgrupperna med följd att de ska ges en sanktion för denna enda överträdelse.

62 Kommissionen gjorde mot denna bakgrund en riktig bedömning när den slog fast att det var en enda överträdelse och att sökandena deltog däri.

63 Det är mot bakgrund av övervägandena i punkterna 59–62 ovan som tribunalen ska pröva sökandenas argument för dels att vissa faktiska omständigheter som kommissionen inte beaktat medför att det kan ifrågasättas huruvida det i det aktuella fallet var en enda överträdelse, dels att det inte av de tio omständigheter som kommissionen tagit i beaktande är möjligt att dra slutsatsen att det var en enda överträdelse.

Sökandenas argument avseende de faktiska omständigheter som kommissionen inte beaktade i det angripna beslutet

64 Sökandena har anfört fyra argument i syfte att göra gällande att vissa faktiska omständigheter som kommissionen inte beaktat medför att det kan ifrågasättas huruvida det i det aktuella fallet var fråga om en enda överträdelse.

65 Kommissionen har bestritt denna argumentation.

66 Sökandena har för det första anfört att de tre produktgrupperna skiljer sig från varandra och att de tillhör separata produktmarknader, då de inte är utbytbara.

67 Tribunalen erinrar härvidlag om att den omständigheten att de tre produktgrupperna hör till separata marknader, vilket är ostridigt mellan parterna, inte innebär att det inte kan vara fråga om en enda överträdelse. Som framgår av ovan i punkt 22 nämnda rättspraxis är det per definition en förutsättning för att det ska slås fast att det förekommit en enda överträdelse att det aktuella konkurrensbegränsande beteendet avser separata varor och tjänster eller områden. Som kommissionen anförde vid förhandlingen som svar på tribunalens frågor utgör vidare den omständigheten att de olagliga förfarandena i fråga samtliga avser ”synliga” produkter som kompletterar varandra vid konstruktion av badrum ett objektivt indicium på att berörda företag hade intresse av att samordna sina olagliga förfaranden för att möta sina gemensamma kunder. Sökandena har härvidlag inte anfört några argument för att motsäga kommissionens konstaterande i skäl 805 i det angripna beslutet, att krantillverkarna samordnade sina konkurrensbegränsande beteenden för att gemensamt försvara sina intressen och ”visa en gemensam front” mot grossisterna. Det framgår därav att sökandenas argument inte kan godtas.

68 Sökandena har för det andra gjort gällande att inget av de 17 företag som det angripna beslutet är riktat till tillverkar och säljer produkter från alla tre produktgrupperna och att endast fem av dem har en verksamhet som berör två produktgrupper.

69 Tribunalen erinrar inledningsvis om att kommissionen i det angripna beslutet inte ansett att samtliga de 17 företag som blivit föremål för sanktioner hade deltagit i en enda överträdelse. För vissa av de företag som det angripna beslutet riktade sig till, såsom de italienska företagen Cisal Rubinetteria SpA, Mamoli Robinetteria SpA, Rubineterrie Teoerema SpA, RAF Rubinetteria SpA och Zucchetti Rubinetteria SpA, fann kommissionen i skäl 879 i det angripna beslutet att dessa inte kunde anses ha deltagit i en enda överträdelse på grund av att kommissionen inte hade tillgång till bevis för att de deltagit i överläggningar avseende de tre produktgrupperna utanför Italien. I det angripna beslutet slog kommissionen däremot fast att en central grupp av företag bestående av minst fem företag, däribland sökandena, tillverkade produkter som omfattades av två av de tre produktgrupperna och att dessa företag inom ramen för samordningsorgan och sammanslutningar för flera produkter deltagit i olagliga förfaranden avseende två respektive tre av produktgrupperna i de flesta eller samtliga av de sex berörda medlemsstaterna (se skälen 792, 853 och 854 i det angripna beslutet). Den omständigheten att denna centrala grupp av företag varit inblandad i de olika olagliga förfarandena visar att det förekommit en samlad plan, även om samtliga företag inte tillverkade produkter som omfattades av alla tre produktgrupperna.

70 I den mån sökandena har gjort gällande att kommissionen inte – annat än vid exceptionella omständigheter som inte föreligger i det aktuella fallet – kan slå fast att de deltagit i en enda överträdelse i samband med produktgrupper när dessa inte tillverkar nämnda produkter, kan detta argument inte godtas. Detta argument avser nämligen frågan om huruvida ett företag som inte tillverkar porslin kan delta i en överträdelse som innefattar sådana produkter och saknar samband med frågan huruvida villkoren för en enda överträdelse för samtliga produktgrupper är uppfyllda. Som framgår av ovan i punkt 25 nämnda rättspraxis kan dessutom ett företag under alla omständigheter hållas ansvarigt för en överträdelse som delvis omfattar produkter som detta företag inte tillverkar om det haft kännedom om samtliga de konkurrensbegränsande beteenden som planerades eller som genomfördes av andra företag i samma syfte.

71 Sökandena har för det tredje hävdat att överträdelsen hade olika tyngdpunkter för var och en av produktgrupperna. Enligt sökandena är den omständigheten att den aktuella överträdelsen avser flera av produktgrupperna inte tillräcklig för att överträdelsen ska kvalificeras som en enda överträdelse, även om vissa av de beteenden som angetts i det angripna beslutet berör mer än en produktgrupp. De har härvidlag framfört två serier av argument.

72 Med den första serien av argument har sökandena gjort gällande att såväl den årliga samordningen av prishöjningar som utbytet av känsliga affärsuppgifter huvudsakligen avsåg en av de tre produktgrupperna och endast omfattade vissa av de sex ifrågavarande medlemsstaterna.

73 Tribunalen finner för det första att även om huvuddelen av branschorganisationernas möten endast avsåg en produktgrupp i en medlemsstat, i likhet med vad sökandena har gjort gällande, påverkar denna omständighet inte konstaterandet att de aktuella företagen samordnade sina konkurrensbegränsande förfaranden för var och en av produktgrupperna.

74 Såsom sökanden har medgett i sina inlagor skedde vidare samordning avseende prishöjningar inom de tre produktgrupperna inom ASI och SFP samt inom IFS, i vart fall vid enstaka tillfällen. Under dessa omständigheter påverkas inte konstaterandet att det förekommit en samordning för flera produktgrupper i Tyskland, Nederländerna och Österrike av att samordningen varit obetydlig eller till och med obefintlig för vissa av de tre produktgrupperna i andra medlemsstater, nämligen Belgien, Frankrike och Italien.

75 Tvärtemot vad sökandena har gjort gällande visar för övrigt den omständigheten att de medgett att de konkurrensbegränsande förfaranden som var kopplade till särskilda händelser – såsom införandet av euron, höjning av priset på råmaterial eller införandet av vägtullar – utgjordes av samordnade prishöjningar att det fanns kompletterande samband mellan de konkurrensbegränsande förfarandena inom varje produktgrupp, även om dessa endast var sekundära i förhållande till den reguljära samordningen av prishöjningar. Detsamma gäller för de förfaranden för utbyte av känslig affärsinformation som sökandena uttryckligen medgett avsåg flera av de tre produktgrupperna. Det saknar betydelse för kvalificering av de aktuella förfarandena som en enda överträdelse att de förstnämnda förfarandena är sekundära i förhållande till den årliga samordningen av prishöjningar.

76 I likhet med vad kommissionen har påpekat i sina inlagor innebär slutligen den omständigheten att sökandena, såsom anges i punkt 5 ovan, har ansökt om immunitet mot böter i enlighet med 2002 års meddelande om samarbete för samtliga produkter inom badrumsutrustningsbranschen en relevant omständighet vid konstaterandet att det förekommit en enda överträdelse. I motsats till vad sökandena har hävdat som svar på tribunalens frågor vid förhandlingen kan en sådan omständighet under alla omständigheter visa att de ansåg att det fanns ett samband mellan de förfaranden i vilka sökandena var direkt inblandade och som avsåg kranar och duschkabiner och att de ingick i en och samma överträdelse.

77 Sökandenas första serie av argument, som de angetts i punkt 72 ovan, kan således inte godtas.

78 Sökandena har med en andra serie av argument gjort gällande att överträdelserna varat olika lång tid för var och en av produktgrupperna i såväl Belgien, Tyskland, Frankrike som i Italien. De har påpekat att det inte kan ha förekommit en enda överträdelse för samtliga tre produktgrupper som inletts år 1994, eftersom överträdelsen avseende kranar inleddes i Tyskland år 1998 och porslinsöverträdelsen först år 2000.

79 Det ska härvidlag anges att kommissionen inte har ansett att den enda överträdelsen begåtts med avseende på samtliga tre produktgrupper i samtliga medlemsstater, tidigast från och med den 12 oktober 1994 fram till den 9 november 2000. Kommissionen ansåg i stället att den enda överträdelsen utvecklats med tiden under denna period, utifrån vilka medlemsstater som berördes. Detta framgår av artikel 1 i det angripna beslutet, i vilken kommissionen i detalj angav under vilka perioder och i vilka områden de företag som blivit föremål för sanktionsåtgärder hade deltagit i de olika olagliga förfaranden som ingick i den enda överträdelsen med avseende på var och en av de tre produktgrupperna. Den omständigheten att de aktuella olagliga förfarandena hade inletts vid olika tidpunkter beroende på vilka medlemsstater och vilka produktgrupper som avsågs påverkar vidare inte att det fanns många överlappningar i materiellt, geografiskt och tidsmässigt hänseende mellan de olagliga förfarandena för de aktuella produkterna, vilket sökandena för övrigt inte har bestritt. Vad särskilt gäller sökandena så deltog de, som kommissionen konstaterade i tabell D i det angripna beslutet, i olagliga förfaranden i Belgien, Tyskland, Frankrike och Österrike vad gäller de två produktgrupper som deras tillverkning avsåg, under olika perioder. En del av den tid överträdelsen varade var emellertid gemensam, nämligen mellan den 16 oktober 1992 och den 15 juli 2004.

80 Sökandenas andra serie av argument, som de angetts i punkt 78 ovan, kan således inte godtas.

81 Sökandena har för det fjärde gjort gällande att det inte räcker att enbart känna till att ett konkurrensbegränsande förfarande kanske pågår, i förevarande fall inom den av de tre produktgrupperna som avsåg sådana produkter som berörda företag inte tillverkade, för att de två särskilda överträdelserna ska omkvalificeras till en enda överträdelse. De har särskilt påpekat att även om de vid vissa tillfällen kunnat ”ana att det eventuellt förekommit en årlig samordning av prishöjningar även inom porslinssektorn” saknade de kännedom om de olagliga förfaranden som ägde rum inom de specialiserade sammanslutningar som avsåg dessa artiklar.

82 Det ska emellertid härvidlag konstateras att sökandena, i likhet med vad kommissionen har påpekat, i sina inlagor uttryckligen medgett att det förekommit en samordning av prishöjningar inom de två samordningsorgan sökandena tillhörde, nämligen ASI och SFP. Kommissionen kunde under dessa omständigheter med fog anse att sökanden åtminstone hade kännedom om de olagliga förfaranden som genomförts avseende porslin, som sökanden inte tillverkade. Det var under dessa omständigheter i enlighet med i punkterna 24–26 ovan angiven rättspraxis som kommissionens tillskrev sökandena ansvar för den aktuella enda överträdelsen.

83 Detta argument kan således inte godtas.

84 Mot bakgrund av samtliga de konstateranden som gjorts i punkterna 66–83 ovan finner tribunalen att inget av de fyra argument som sökandena har anfört avseende vad de anser vara objektiva indicier för separata överträdelser, vart och ett eller tagna tillsammans, kan medföra att kommissionens slutsats att det förekom en enda överträdelse i vilken sökandena deltog mister sin giltighet. Sökandenas argumentation ska således underkännas i sin helhet.

Sökandenas argument avseende de faktiska omständigheter som kommissionen felaktigt beaktat i det angripna beslutet

85 Sökandena har gjort gällande att inget av de tio indicier som kommissionen har beaktat i det angripna beslutet och som angetts i punkterna 41–51 ovan kan leda till slutsatsen att det förekommit en enda, samlad överträdelse.

86 Kommissionen har bestritt denna argumentation.

87 Sökandena har för det första gjort gällande att kommissionens bedömning i skäl 797 i det angripna beslutet, som erinras om i punkt 41 ovan, att det fanns en central grupp av företag inte kan leda till slutsatsen att det var fråga om en enda överträdelse. Inget av dessa företag tillverkade nämligen produkter som omfattades av alla tre produktgrupperna eller deltog i det konkurrensbegränsande samarbetet i de sex medlemsstaterna ifråga.

88 Den omständigheten att inte alla de företag som blivit föremål för sanktionsåtgärder i det angripna beslutet inte tillverkade produkter som omfattades av alla tre produktgrupper i samtliga berörda medlemsstater innebär, såsom angetts i punkt 70 ovan, inte att det inte fanns en begränsad men enhetlig grupp av minst fem företag som var inblandade i samma förfaranden för samordning av prishöjningar med avseende på deras gemensamma kunder och som avsåg två av de tre produktgrupperna och skedde inom gemensamma sammanslutningar i samma medlemsstater. Denna omständighet visar emellertid, för åtminstone en del av de företag som blivit föremål för sanktionsåtgärder i det angripna beslutet, att de olagliga förfarandena ingick i en samlad plan som utgjorde en enda överträdelse.

89 Sökandenas första argument kan således inte godtas.

90 Sökandena har för det andra gjort gällande att kommissionens bedömning i skäl 798 i det angripna beslutet, om vilken det erinrats i punkt 42 ovan, att den centrala grupperingen deltagit i olagliga förfaranden i hela eller delar av de sex medlemsstaterna i fråga och tillhört ett samordningsorgan är felaktig. Enligt sökandena var det endast tre av de tretton sammanslutningar som angavs i det angripna beslutet som avsåg de tre produktgrupperna och endast tre andra sammanslutningar för flera produkter kan sägas omfatta två av de tre produktgrupperna. Dessa organ och sammanslutningar omfattade dessutom många andra produktgrupper än de tre produktgrupperna.

91 Det ska inledningsvis erinras om att även om det skulle visa sig att det i likhet med vad sökandena har påstått endast fanns tre samordningsorgan och tre sammanslutningar för flera produkter och inte åtta sammanslutningar som omfattade minst två av produktgrupperna, vilket kommissionen har angett i skäl 796 andra strecksatsen i det angripna beslutet, påverkar detta inte den omständigheten att de olagliga förfarandena i fråga åtminstone delvis genomfördes och samordnades inom samma branschorganisationer.

92 Vidare påverkar inte den omständigheten, vilken sökandena har påpekat, att vissa av dessa samordningsorgan och sammanslutningar för flera produkter även omfattade produktgrupper som inte avsågs i det angripna beslutet konstaterandet att dessa organ och sammanslutningar samordnade konkurrensbegränsande förfaranden för flera av de produktgrupper som beslutet avsåg.

93 Slutligen finns det inte stöd i de faktiska omständigheterna för sökandenas argument att det inte av handlingarna i kommissionens akt framgår att de företag som ingick i de specialiserade organisationerna hade något intresse för andra produktgrupper än de för vilka de sammanträdde. Sökandena har emellertid inte framfört några specifika argument för att bestrida exempelvis kommissionens konstaterande i skäl 801 i det angripna beslutet att i Tyskland hade medlemmarna i ADA, som avsåg duschväggar, meddelat sin avsikt att höja priserna i samband med eurons införande till medlemmarna i AGSI, som avsåg kranar. Sökandenas argument att ett sådant meddelande saknade betydelse i sammanhanget, eftersom det avser informationsöverföring i samband med en särskild händelse, kan inte godtas. Ett sådant argument påverkar nämligen inte den omständigheten att det förekom meningsutbyte mellan sammanslutningar avseende olika produktgrupper. Sökandena har vidare inte bestritt kommissionens konstateranden, till exempel i skäl 800 i det angripna beslutet, att medlemmarna i Euroitalia deltog i överläggningar huvudsakligen avseende kranar, men även – i andra hand – höll sig informerade om porslinsartiklar.

94 Sökandenas andra argument kan således inte godtas.

95 Vad för det tredje avser kommissionens bedömning, som anges i skäl 803 i det angripna beslutet och om vilken det erinras i punkt 43 ovan, avseende uppbyggnaden av och sättet för den gemensamma distributionen så har sökandena inte bestritt att det fanns en gemensam kundbas och ett gemensamt distributionssystem på tre nivåer. De anser i stället att sådana omständigheter saknar betydelse vid fastställandet av en enda överträdelse, eftersom de tre produktgrupperna är separata och grossisterna köper många andra produkter än de som omfattas av det angripna beslutet.

96 Det ska erinras om att tvärtemot vad sökandena har gjort gällande och som slagits fast i punkt 60 ovan förklarar den omständigheten att tillverkarna av produkter som omfattas av de tre produktgrupperna och till vilka det angripna beslutet riktar sig har en gemensam kundkrets, nämligen badrumsgrossister, varför det låg i företagens gemensamma intresse att samordna sina prishöjningar för badrumsutrustning.

97 De argument som sökandena har framfört som svar på tribunalens frågor vid förhandlingen – att tidpunkterna för prishöjningarna bestämdes av en objektiv faktor, nämligen att grossisterna skulle sätta ihop sina priskataloger för det kommande året, att grossisterna aldrig motsatt sig en prishöjning som de i vilket fall som helst kunde ta ut från sina egna kunder och att grossisterna köpte produkter av fler slag än de tre produktgrupper som omfattades av det angripna beslutet – påverkar inte den bedömning som erinras om i punkten ovan, det vill säga att de tillverkare som berördes av de tre produktgrupperna ansåg sig ha ett intresse av att samordna sina beteenden vad gäller höjningar av de priser som de fakturerade sina gemensamma kunder och som fastställdes årligen.

98 Sökandenas tredje argument kan således inte godtas.

99 För det fjärde, vad gäller den gemensamma uppbyggnaden och de gemensamma mekanismerna för de konkurrensbegränsande förfarandena vilka anges i skäl 806 i det angripna beslutet och vars innehåll anges i punkt 44 ovan, anser sökandena att kommissionens bedömning att de liknade varandra motsägs av att tidpunkterna för de konkurrensbegränsande förfarandena skiljer sig åt för de tre produktgrupperna och de berörda medlemsstaterna. Dessa likheter beror på distributionssystemet i tre nivåer, vilket lett till att tillverkarna av badrumsutrustning annonserat sina prishöjningar under samma perioder på året och i procent av priset.

100 Det ska erinras om att i likhet med vad kommissionen har angett i sina inlagor är det visserligen riktigt att de perioder under vilka de konkurrensbegränsande förfarandena ägt rum skiljer sig åt beroende på vilka produktgrupper och vilka medlemsstater som berörs. Det är emellertid utrett att extremt likartade konkurrensbegränsande förfaranden antagits avseende var och en av de tre produktgrupperna i varje medlemsstat vad avser årliga prishöjningar och att dessa pågått oavbrutet mellan den 16 oktober 1992 och den 9 november 2004.

101 Sökandenas påståenden att de konkurrensbegränsande förfarandena liknar varandra på grund av distributionssystemet i tre nivåer motsäger vidare inte konstaterandet att de tillverkare som var verksamma inom de tre produktgrupperna hade ett intresse av att samordna sina prishöjningar, utan de bekräftar snarare denna slutsats.

102 Sökandenas fjärde argument kan således inte godtas.

103 För det femte, vad gäller kommissionens bedömning i skäl 810 i det angripna beslutet och om vilken det erinras i punkt 45 ovan, har sökandena gjort gällande att likheten med de olagliga förfaranden som har samband med särskilda händelser saknar betydelse. De är nämligen av underordnad betydelse, har aldrig avsett de sex medlemsstater som anges i det angripna beslutet och har inte alltid omfattat samtliga tre produktgrupper.

104 Det ska härvidlag erinras om att sökandena inte har bestritt kommissionens bedömning i bland annat skäl 811 i det angripna beslutet att tillverkarna hade samordnat sina priser år 2004 i fem medlemsstater efter det att råmaterialpriserna gått upp. Sökandena har inte heller ifrågasatt vad kommissionen som exempel angav i fotnot nr 1104 i det angripna beslutet gällande informationsutbyte avseende försäljning av duschväggar och kranar mellan porslinstillverkarna vid ett möte den 17 januari 2003. Dessa konstateranden av kommissionen bekräftar, snarare än utesluter, att det åtminstone under åren 2003 och 2004 förekom en samordning mellan de aktuella företagen i de olika medlemsstaterna vilken avsåg de tre produktgrupperna, däribland i samband med särskilda evenemang.

105 Sökandenas femte argument kan således inte godtas.

106 Sökandena har för det sjätte gjort gällande att kommissionens bedömningar vad gäller de gränsöverskridande banden emellan de olagliga förfarandena vilka angetts i skäl 818 i det angripna beslutet och i punkt 46 ovan saknar betydelse vid fastställandet av överträdelsens räckvidd vad gäller de tre produktgrupperna.

107 I likhet med vad sökandena har gjort gällande innebär den omständigheten att det finns gränsöverskridande band mellan de aktuella olagliga förfarandena inte i sig att den överträdelse som konstaterats omfattade samtliga tre produktgrupper. Däremot visar den omständigheten att det fanns gränsöverskridande band på nödvändigheten av att de aktuella olagliga förfarandena genomfördes på ett samordnat sätt i de olika medlemsstater där de tillverkare vars verksamhet omfattade de tre produktgrupperna bedrev denna verksamhet.

108 De gränsöverskridande banden utgör således inte i sig ett objektivt indicium på att det förekom en samlad plan, men de styrker likväl att, i förevarande fall och mot bakgrund av andra objektiva omständigheter som kommissionen angav, genomförandet av de olagliga förfarandena behövde samordnas på territoriell nivå. En sådan omständighet innebär dessutom i vilket fall som helst inte att kommissionens konstateranden vad gäller en samlad plan förlorar sin giltighet.

109 Sökandenas sjätte argument kan mot denna bakgrund således inte godtas.

110 Sökandena anser för det sjunde – vad avser kommissionens bedömning i skälen 818 och 824 i det angripna beslutet och om vilket det erinras i punkt 48 ovan och som avsåg dels handelsflödena mellan medlemsstaterna, dels central prissättning inom de multinationella företagen – att dessa bedömningar saknar betydelse för bedömningen av huruvida det förekom en överträdelse vad gäller flertalet produkter.

111 Det ska emellertid konstateras att i likhet med vad sökandena har gjort gällande är inte någon av de två i föregående punkt nämnda omständigheterna i sig tillräcklig för att kunna slå fast att det förekom en enda överträdelse snarare än flera separata överträdelser.

112 Det är emellertid riktigt att den centrala prissättningen gjorde det möjligt för de stora multinationella företag som var verksamma inom en eller flera av de tre produktgrupper som var företrädda inom sammanslutningar för flera produkter (däribland ASI, IFS, Michelangelo eller SFP) att beakta de uppgifter som erhållits vid möten med dessa sammanslutningar för att centralt fastställa sina priser, för samtliga geografiska områden och för samtliga de produktgrupper inom vilka de var verksamma. Det är även riktigt att handelsflödena mellan medlemsstaterna visar att de olagliga förfarandena omfattade flera medlemsstater.

113 De två i föregående punkt undersökta omständigheterna bekräftar således, mot bakgrund av de indicier som kommissionen har angett och som räknas upp i punkterna 41–45 ovan, att de aktuella företagen hade ett intresse av att samordna sina prishöjningar. Dessa två omständigheter kan i vilket fall som helst inte medföra att kommissionens andra bedömningar på vilka den grundat sin slutsats att det förekom en enda överträdelse förlorar sin giltighet.

114 Sökandenas sjunde argument kan således inte godtas.

115 Vad gäller den bedömning kommissionen gjorde avseende de objektiva sambanden mellan de tre produktgrupperna, som den anges i skäl 845 i det angripna beslutet och om vilken det erinras i punkt 49 ovan, har sökandena för det åttonde hävdat att den omständigheten att samtliga produktgrupper anses vara synliga saknar betydelse för kvalificeringen som en enda överträdelse. Många andra ”synliga” produktgrupper inom området badrumsutrustning än de som avses i det angripna beslutet var nämligen inte föremål för konkurrensbegränsande förfaranden. Dessutom saknar uttrycket synliga produkter en identifierbar ekonomisk betydelse.

116 Det ska erinras om att såsom angetts i punkt 96 ovan utgör den omständigheten att de tre produktgrupperna säljs till samma kunder inom ramen för samma distributionsnät en relevant omständighet vid bedömningen av huruvida det finns ett komplementärt samband mellan de konkurrensbegränsande förfarandena i fråga. Såsom angetts i punkt 97 ovan saknar den omständigheten att det angripna beslutet endast avser en del av de synliga produkterna inom området badrumsutrustning, det vill säga kranar, duschväggar och porslin, betydelse för slutsatsen att det åtminstone för dessa tre produktgrupper fanns komplementära objektiva band som förklarade att de berörda företagen samordnade de prishöjningar som genomfördes.

117 Sökandenas åttonde argument kan således inte godtas.

118 Sökandena har för det nionde gjort gällande att det av de nionde och tionde omständigheterna, som de angetts i skälen 847 och 848 i det angripna beslutet och om vilka det erinras i punkterna 50 och 51 ovan, inte är möjligt att dra slutsatsen att det var fråga om en enda överträdelse.

119 Vad gäller bedömningen av samordningsmekanismens stabilitet i tiden, vilken anges i skäl 847 i det angripna beslutet och om vilken det erinras i punkt 50 ovan, ska det konstateras att i likhet med vad sökandena har gjort gällande innebär inte den omständigheten i sig att de konkurrensbegränsande arrangemangen har fortgått trots att vissa företag avslutat sitt deltagande i dessa arrangemang att de olagliga förfarandena utgjorde en enda överträdelse och inte flera separata överträdelser.

120 Denna omständighet bekräftar emellertid, mot bakgrund av kommissionens övriga konstateranden, att det i det aktuella fallet fanns en samlad plan inom badrumsutrustningsbranschen som syftade till att snedvrida konkurrensen och som hade fortgått oberoende av att vissa företag hade avslutat sitt deltagande i denna enda överträdelse.

121 Vad vidare gäller den omständighet som anges i skäl 848 i det angripna beslutet och om vilken det erinras i punkt 52 ovan att många anställda bytte företag men stannade inom samma bransch, att deras yrkesverksamhet avsåg flera av produktgrupperna och att de företrädde sina respektive företag vid flera sammanslutningar inom ramen för vilka de olagliga förfarandena ägde rum, visar inte den omständigheten att de anställde bytte företag men stannade i samma bransch i sig att de aktuella förfarandena utgjorde en enda överträdelse och inte flera separata överträdelser.

122 Denna omständighet samt den omständigheten att samma anställda genomförde de olagliga förfaranden som omfattade flera produktgrupper, inom ramen för flera olika sammanslutningar inom vilka de olagliga förfarandena ägde rum, visar emellertid, mot bakgrund av de andra omständigheter som kommissionen angett och som undersökts ovan, att villkoren för genomförande av en samlad plan för att snedvrida konkurrensen i hela badrumsutrustningsbranschen därigenom underlättades.

123 De två omständigheter som anges i punkt 118 ovan kan under alla omständigheter inte påverka kommissionens slutsats att det var fråga om en enda överträdelse.

124 Sökandenas nionde argument kan under dessa omständigheter inte godtas.

125 Det framgår således av bedömningen i punkterna 87–124 ovan att kommissionen inte gjorde en oriktig bedömning när den slog fast att de aktuella olagliga förfarandena, mot bakgrund av en helhetsbedömning av de faktiska omständigheterna, ingick i en enda överträdelse.

126 Mot denna bakgrund kan talan inte vinna bifall såvitt avser sökandenas enda grund. Talan ska således ogillas.

Rättegångskostnader

127 Enligt artikel 87.2 i rättegångsreglerna ska tappande part förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna, om detta har yrkats. Kommissionen har yrkat att sökandena ska förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna. Eftersom sökandena har tappat målet, ska kommissionens yrkande bifallas.

Mot denna bakgrund beslutar

TRIBUNALEN (fjärde avdelningen)

följande:

1) Talan ogillas.

2) Masco Corp., Hansgrohe AG, Hansgrohe Deutschland Vertriebs GmbH, Hansgrohe Handelsgesellschaft mbH, Hansgrohe SA/NV, Hansgrohe BV, Hansgrohe SARL, Hansgrohe SRL, Hüppe GmbH, Hüppe Ges.mbH, Hüppe Belgium SA och Hüppe BV ska bära sina rättegångskostnader samt ersätta Europeiska kommissionens rättegångskostnader.

Pelikánová Jürimäe Van der Woude

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 16 september 2013.

Underskrifter

Innehållsförteckning

Bakgrund till tvisten 2

Förfarandet och parternas yrkanden 3

Rättslig bedömning 4

Den första invändningen: Fel vad gäller fastställande av villkoren för att kunna slå fast att det förekommit en enda överträdelse och att vissa företag deltagit i en sådan överträdelse 4

Den andra invändningen: Felaktig bedömning av de faktiska omständigheterna som lett till kvalificering av överträdelsen som en enda överträdelse och till konstaterandet att sökandena deltagit i nämnda överträdelse 6

Sökandenas argument avseende de faktiska omständigheter som kommissionen inte beaktade i det angripna beslutet 11

Sökandenas argument avseende de faktiska omständigheter som kommissionen felaktigt beaktat i det angripna beslutet 14

Rättegångskostnader 18